

fòrum

Anaïs Franquesa

“Una societat segura és aquella en què qualsevol persona és lliure d'exercir els seus drets i llibertats a tot arreu”

Una conversa amb Ernest Maragall

Vivim temps de severes regressions en els drets civils i les llibertats arreu d'Europa. La seguretat i el discurs de la por són algunes de les eines que es converteixen, a mans del poder, en instruments per reprimir la dissidència. Parlem de tot plegat amb dues persones de trajectòries dispars. L'advocada Anaïs Franquesa (Vilafranca del Penedès, 1983) té els ulls posats al carrer: especialitzada en drets humans i moviments socials, és directora de litigi d'Irídia, Centre per la Defensa dels Drets Humans, on monitoritza la violència institucional en episodis com l'1 d'Octubre o en espais com els Centres d'Internament d'Estrangers (CIE). Ernest Maragall (Barcelona, 1943) ve de la política institucional: va participar en la fundació del PSC el 1978 i de Nova Esquerra Catalana el 2012, va ser conseller d'Educació, eurodiputat i, actualment, és diputat independent del Grup Parlamentari Republicà al Parlament. Els punts de trobada entre institucions i societat civil són la pedra de toc d'una conversa que té lloc el 9 de març, en plena «ressaca» de les massives manifestacions feministes.

Elisenda Rovira > Governos europeus com Hongria o Polònia ataquen de manera seriosa les llibertats civils. S'està estenent una major persecució de la dissidència a tot el continent? Com hi ha de respondre la UE?

Ernest Maragall > Es pot constatar que hi ha un deteriorament de la qualitat democràtica en un sentit general al conjunt de la UE, però segurament podríem estendre el fenomen en altres indrets com els EUA o a països emergents com Rússia i la Xina. El que ha passat a la UE és que no ha estat capaç de sostenir en termes de qualitat econòmica, social i democràtica el repte que significava la globalització: més aviat ha tendit a tancar-se, autoreferenciar-se i anar perdent esma, impuls democràtic i equitat. Això va inevitablement tot junt. Ara es veuen molt els casos d'Hongria i Polònia, però podríem afegir-hi les condicions econòmiques i democràtiques en què s'ha produït la incorporació de nous països a la UE, que no han tingut prou elements de qualitat. Aquest és per mi un indicador de la relativa renúncia d'Europa a construir-se ella mateixa. Fins i tot abans de la crisi econòmi-

ca, el fracàs dels tractats de la UE i un cert grau de renúncia a partir dels referèndums a França i Holanda, han anat produint una situació en què Europa, més que créixer com a concepte, ha quedat com un club d'estats amb mecanismes d'autoprotecció. Així, els posicionaments que fa la UE en relació a la manca de qualitat democràtica a Hongria o Polònia són, per dir-ho d'alguna manera, cíncics. A això hi hem d'afegir els efectes de la crisi econòmica: la implosió del neoliberalisme ha acabat tenint com a víctima, entre altres, la qualitat democràtica.

Anaïs Franquesa > La persecució, la criminalització, la regressió en drets i en llibertats de manifestació, d'expressió i d'informació van clarament relacionades amb la incomoditat que suposa qüestionar el llenguatge i el pensament únic neoliberal. Als països de la UE i també globalment, preocupa cada cop més el fet que l'espai de la societat civil s'està reduint en tots els seus àmbits de manera accelerada, segons constaten clarament organitzacions internacionals que es dediquen a monitoritzar-lo. A França, on la lluita per les llibertats és un paradigma, hem

Franquesa > Si creiem que hi ha discursos que no haurien de tenir lloc hem de pensar si restringint la llibertat d'expressió aconseguim societats més lliures i democràtiques

vist com l'estat d'emergència s'ha allargat durant mesos i mesos, com a l'octubre s'aprovava una llei que dona una major facultat a la policia per poder fer registres a domicili sense autorització judicial i per allargar les condicions de detenció... Amb l'excusa de l'amenaça terrorista, s'han vist afectats moltíssims moviments francesos que volien sortir al carrer; se'ls prohibeixen les manifestacions pel tema que sigui. Això és una tendència global, però a la UE ho estem veient especialment pel fet que podria haver estat un paradigma de llibertats i, en canvi, assisteix impassible a la major crisi humanitària dels nostres temps: la crisi dels refugiats. La UE desapareix en mans del poder dels estats mentre, la vella Europa, que havia estat defensora dels valors humanistes, no està a l'alçada. La defensa dels drets humans i les llibertats públiques se supedita a l'economia. Això ha estat així històricament, però ara veiem com s'accentua.

Ernest Maragall > Val la pena esmentar la correlació entre la globalització econòmica i la globalització del terror. Les guerres a Orient Mitjà, que són l'aparent causa

directa del fenomen terrorista, són també un exemple de l'ensorrament d'una determinada concepció de les relacions internacionals. Al mateix temps, on Europa s'expressa més tal com era és al Parlament Europeu: a la literatura produïda en debats, resolucions... s'hi troba tota aquesta expressió *wishful thinking* [pensament màgic] de mantenir els valors i respectar els drets. En canvi, quan es fa el pas d'aquestes reflexions i posicions polítiques cap als estats, res a veure, distància total. L'excusa són les situacions de terror que són reals. És en els darrers països a incorporar-se a Europa, on hi ha més reacció nacionalista, de protecció pròpia, de tancament de fronteres i de polítiques actives en contra de l'arribada de refugiats. Alemanya va començar a acollir d'una manera objectivament positiva, només va canviar quan es va veure que dominava l'actitud dels països de l'Est, el Regne Unit, l'Estat espanyol... Les eleccions d'Itàlia són un reflex de la mateixa qüestió. La qüestió dels refugiats ha tingut un paper clau en l'èxit de les forces populistes i antieuropeistes.

Anaïs Franquesa > Alemanya va començar acollint, sí, però hi ha hagut

molta hipocresia per part de la UE i els estats. Mentre s'aproven quotes que ningú compleix es duen a terme tractats per al control de les fronteres amb el Marroc o amb Turquia, un país amb una repressió de la dissidència brutal, amb més de 50.000 persones perseguides i criminalitzades... Es comença amb una expressió de bona voluntat i s'acaba així.

Elisenda Rovira > En aquest context, creieu que actualment en nom de la seguretat absoluta, s'hi val tot, a costa de la llibertat?

Anaïs Franquesa > Tenim un mal concepte de la seguretat. Una societat segura és aquella en què qualsevol persona és lliure d'exercir els seus drets i llibertats a tot arreu, i això té moltes implicacions. Que hi ha una amenaça terrorista és obvi, negar-ho seria naïf i a més ho hem patit a Barcelona. També és cert que moltes vegades és difícil enfocar aquestes temàtiques des d'una altra vessant, per exemple, des de la via progressista o des de les esquerres. En qualsevol cas, és molt difícil que un fenomen global es pugui afrontar amb solucions locals. Un dels motius pels quals hi ha hagut un creixement

d'aquest tipus de grups terroristes són les guerres d'Afganistan del 2001 i d'Iraq del 2003, que s'han carregat el difícil equilibri que hi havia a l'Orient Mitjà. La geopolítica és molt difícil de controlar, però la manera com s'estan gestionant els conflictes sí que genera inseguretat directament. S'aprofita el context per impulsar restriccions clàssiques, mitjançant l'enduriment dels codis penals i altres mesures que tenen molt poc a veure amb la lluita contra el terrorisme.

Ernest Maragall > El que tot plegat posa de manifest és el dèficit d'existència d'Europa. Els estats estan imposant a la UE una política de seguretat basada en el control de fronteres i, en tot cas, en una nova política de defensa amb la despesa militar incrementada, no pas amb polítiques que puguin tenir una influència real en les causes del fenomen. Estem agreujant una dinàmica de «defensa contra». Ens venen que ara hi haurà més controls, que s'endurirà la legislació de control de passatgers als aeroports... Tot això són fenòmens que tenen a veure amb una determinada concepció de la seguretat, la llibertat i la societat. Estem acceptant una renúncia a la llibertat i a la privacitat en nom de la seguretat en majúscules, cosa que és perfectament detestable. La pel·lícula *Blade Runner* ho explica molt bé. És la societat del control absolut. Anem cap a aquesta direcció o algú vol que hi anem. Hi ha un dilema que és economia/democràcia i un altre que és llibertat/seguretat, però en el fons són el mateix: són els mateixos actors amb les mateixes concepcions de fons de la societat i del món. El gran fracàs de l'esquerra és haver estat incapaç d'aguantar el pols que això ha representat i de donar-hi resposta en termes positius.

Franquesa > Una de les coses que espanten més el sistema és que les persones comencem a perdre la por

Anaïs Franquesa > En termes de seguretat es parteix també d'una lògica de xenofòbia absoluta: el perill sempre ve de fora, l'amenaça és externa, són «els altres». Sempre hi ha aquesta distinció entre ells/nosaltres. Ens queden moltes lliçons per aprendre i aprenentatges per construir. Hem de saber veure l'amenaça que implica el creixement de la xenofòbia aquí, perquè malgrat que no s'estigui traduint en termes electorals, hi ha un augment d'agressions i amenaces, i veiem com la ultradreta està al darrere, per exemple, dels discursos en contra de la mesquita a Nou Barris.

Ernest Maragall > Hem parlat de la xenofòbia i dels terrorismes nascuts en conflictes externs, però també cal tenir en compte el resultat de la desigualtat generada per una determinada manera d'entendre el creixement econòmic en els darrers 30 o 40 anys. El que passa en alguns barris de les grans ciutats europees, per exemple a Bèlgica, a França o aquí, és que hi ha fenòmens d'exclusió i de desigualtat profunda que també formen part tant d'alguna de les causes del rebuig al model social europeu com del naixement d'accions de resposta violenta.

Hi ha fenòmens que prenen com a referència el que passa a l'Orient Mitjà però que tenen unes causes directes derivades del model social i econòmic que pateixen. Això respon a polítiques molt concretes de caràcter neoliberal sostingudes durant molt temps i en què encara som ara. Això és el que jo volia dir quan parlava del fracàs de l'esquerra.

Anaïs Franquesa > Segons em deia un psicòleg especialitzat en sectes, moltes vegades la radicalització té a veure amb el fet de sentir que has fracassat personalment, perquè no has entrat a formar part d'allò que el sistema espera de tu. Hi ha un punt d'exclusió econòmica obvi, però també hi ha un factor relacionat amb com es potencia la competitivitat, l'individualisme..., accions que estan clarament relacionades amb el model neoliberal. De vegades se li dona més importància a la qüestió econòmica i social, i es desatén un factor psicològic de la gent que no se sent part del nostre dia a dia i del projecte col·lectiu.

Elisenda Rovira > El discurs de la por té un paper claríssim en tot plegat. Què entenem per seguretat?

Maragall > Hem convertit la seguretat en una eina de dominació política i control social en lloc de tractar-la com un valor universal que s'ha de construir amb l'acció col·lectiva, institucional i social

Ernest Maragall > Hem substituït completament el concepte de seguretat. L'hem convertit en una eina de dominació política i control social en lloc de tractar-lo com un valor universal que s'ha de conrear i construir amb l'acció col·lectiva, institucional i social.

Anaïs Franquesa > La millor eina de control social és la por. La por que em denunciïn si tutejo no sé què, la por de què em passarà si passa tal cosa, la por que porta la gent a preferir que posin controls policials perquè d'aquesta manera se sent més segura. Aquesta pulsio hi ha sigut sempre: un dels elements en què es basa el sistema que descriu George Orwell a 1984 és que sempre hi hagi por i que sempre hi hagi guerra. Allò que més por fa al propi sistema és, precisament, que les persones comencin a perdre la por. Si mirem estudis comparatius sobre com es restringeix la societat civil i amb quines eines a països més o menys democràtics i a d'altres que no ho són gens —com Bahrain, per exemple, una de les dictadures més opaques i on la societat civil és més dèbil— veiem com, salvant les distàncies, s'utilitzen els mateixos

mecanismes: campanyes per asseynalar que determinats col·lectius o moviments són violents o terroristes; empresonaments de líders; enduriment de les penes; ús de la violència en les manifestacions públiques... Evidentment hi ha diferències: hi ha llocs on hi ha foc real i la gent posa en perill la seva vida per assistir a una manifestació. Tot i així, malgrat les amenaces constants, això no impedeix que sorgeixin moviments de protesta fins i tot en els casos més extrems.

Ernest Maragall > Hi ha un comú denominador en règims aparentment molt diferents. Es fa ús de valors identitaris nacionalistes en el pitjor sentit, a Rússia o a la Xina, de valors lligats a una religió imperant, en el cas dels països àrabs, o en alguns països occidentals s'associa la seguretat a la identitat en el sentit més estricte...

Anaïs Franquesa > Entenent que la societat és tranquil·la, neta, ordenada... Quan les societats no han sigut mai així, precisament!

Ernest Maragall > En una escena de la televisió egípcia, un noi va dir

que l'existència de Déu es podia discutir. Simplement afirmava això, i el van fulminar! Un religiós que hi havia al programa li va dir de tot i el presentador també, semblava que feia mèrits davant de l'altre... Hi ha un cert fracàs d'Europa en com s'ha relacionat econòmicament amb aquests països en coherència amb el respecte a unes certes regles.

Anaïs Franquesa > O a l'Àrab Saudita... Un dels països on es violen els drets humans, especialment els de les dones, d'una forma més brutal, i té uns acords armamentístics amb l'Estat espanyol impressionants i unes relacions diplomàtiques exquisides... Això és hipocresia.

Elisenda Rovira > Quines possibilitats té Europa com a idea de ser rellevant en aquest debat sobre seguretat i llibertat?

Ernest Maragall > Hem de reconquerir Europa. O Europa s'ha de reconquerir a ella mateixa. Això té a veure amb el que està succeint a Catalunya. Un element és que hem perdut la por. Ens hem adonat que podem «aspirar a» i esperar ser alguna cosa amb valor propi. És un

FUNDACIÓ

Maragall > Estem acceptant una renúncia a la llibertat i a la privacitat en nom de la seguretat, cosa que és detestable

conflicte que pot interessar a Europa perquè és un conflicte modern, entre poder democràtic i poder estatal obsolet, i hauríem de ser capaços de traslladar-l'hi. Hem de fer que aquest debat aparegui més explícitament a la UE.

Anaïs Franquesa > Aquí s'ha vist una altra vegada que la UE, malgrat hi ha hagut una violació de drets al cor d'Europa, no ha sabut intervenir o no ha estat a l'alçada.

Ernest Maragall > En la lògica del club de socis estatals hi ha *omertà* entre ells... Avui per tu i demà per mi: tots tenim vergonyes, interessos i peces d'intercanvi econòmiques, polítiques, institucionals... El cinisme que comentàvem abans amb Hongria i Polònia és també aquest. Tenen menys valor en el joc d'interessos globals, per això se'ls pressiona més. Però l'Estat espanyol, França o Itàlia... això ja costa més.

Elisenda Rovira > Quin ha de ser el paper de l'esquerra davant d'aquesta lògica de la seguretat? Ha pecat d'un cert «bonisme» o de manca de relat alternatiu que la dreta ha acabat capitalitzant o apropiant-se'n?

Anaïs Franquesa > Després de la Segona Guerra Mundial, hi va haver un consens clar que les societats s'havien de gestionar més amb la mà esquerra —més social— i no tant amb la mà dreta, més punitiva. Per tant s'abordaven conflictes com la desigualtat i la pobresa no des de la vessant únicament criminalitzadora i d'augmentar les places de presons, sinó des d'un punt de vista social, des de l'esquerra. Però la socialdemocràcia ha anat renunciant a tot això. L'Estat espanyol és un exemple clar de com la gestió de qualsevol conflicte, fins i tot de la vida quotidiana, es fa a cop de tribunal, per la via punitiva. Però la principal renúncia ha estat, és clar, econòmica. L'esquerra no s'ha sabut mantenir forta ni tan sols en la idea més bàsica de socialdemocràcia, amb la qual podem estar d'acord o considerar que es queda curta, però fins i tot en això hi ha hagut renúncies claríssimes que òbviament tenen un impacte en la resta de coses.

Ernest Maragall > Una de les causes remotes és el triomf de les tesis Reagan-Tatcher i la incapacitat d'evitar el procés de desregularització econòmica i financera que està dar-

Franquesa > La regressió en drets i llibertats de manifestació, d'expressió i d'informació van relacionades amb la incomoditat que suposa qüestionar el pensament únic neoliberal

rere del procés de globalització, de la concentració del poder econòmic en poques mans, del creixement de la desigualtat i de la dificultat per gestionar aquesta situació i per donar-hi resposta. Una altra causa és el triomf polític quasi simultani de l'economia de mercat occidental i la caiguda del mur de la URSS. Aquests fets han provocat, d'una banda, l'ampliació dels mercats i l'extensió de la influència dels governs occidentals arreu del món, i de l'altra, la desaparició d'una de les eines de l'esquerra, que era l'expectativa o la possibilitat d'anar creant societats absolutament igualitàries. Amb l'enfonsament de la URSS aquesta perspectiva desapareix i l'esquerra és conscient del seu propi fracàs. També adquireix un cert concepte de culpabilitat absoluta, justificat perquè el que passava a la URSS era un horror, però al mateix temps es queda desconcertada, desproveïda de la idea de fons de la justícia absoluta i de la igualtat. No sap com, no és capaç de gestionar-ho. El paper que havia tingut l'esquerra en la primera etapa de construcció d'Europa, que va ser decisiu en bastir la millor etapa de la humanitat en termes d'equitat,

era un cert pacte des de la força amb la democràcia cristiana. El pacte des de la força és substituït per un pacte des de la feblesa, que ens duu on som ara. Les esquerres europees quasi assentim sense arguments i això és el que es veu al Parlament Europeu i el que passa als grans països del continent, amb el fracàs dels partits socialistes, quasi a tot arreu. La gran qüestió és com l'esquerra construeix grans instruments polítics que tinguin al mateix temps la capacitat no només de competir en el terreny populista, que és on sembla que ens obliguen a estar, sinó de construir relats globals del què vol dir societat, igualtat, llibertat... No veig gens clar que això s'estigui fent bé o ni tan sols que s'estigui fent. Iannis Varufakis i companyia ho intenten, però no ens en sortim. La pitjor resposta és creure que, com que Europa no funciona, és millor que en sortim i fem paradisos d'esquerra. Que Europa ha d'estar formada per països petits potser sí, però ha de ser en base a compartir un relat global, polítiques socials, garanties econòmiques capaces d'afrontar la globalització en termes de desigualtat...

Anaïs Franquesa > Potser hi ha coses a aprendre de moviments com el feminisme —un moviment que cada cop és més visible— fins i tot en termes de seguretat o de gestió. Una de les coses que ens diu el feminisme és que hem de canviar de paradigma i hem de posar les persones al centre. Això és el que hauria de voler fer l'esquerra, però hi ha renunciat des de fa molt temps. S'ha posat el model econòmic neoliberal al centre atorgant-li la capacitat de dictar les polítiques de tot tipus: de seguretat, econòmiques, de gestió de la UE, de refugiats... Posar les persones al centre també vol dir posar-hi les cures i fer una gestió d'allò col·lectiu totalment diferent, no basada en l'individualisme i la competitivitat, que són els trets característics de l'època actual, sinó en la cooperació, en la solidaritat, en el suport mutu... Aquest canvi també ha de permetre que la gent no se senti fora, que els individus puguin sentir-se part d'aquesta comunitat diversa.

Elisenda Rovira > El feminisme pot ser una esmena a la totalitat i donar respostes àmplies sobre com entendre la vida col·lectiva?

Maragall > És millor una situació en què l'exercici de la llibertat comporti uns riscos que no pas aquella en què haguem decidit que el millor que podem fer és restringir la nostra llibertat

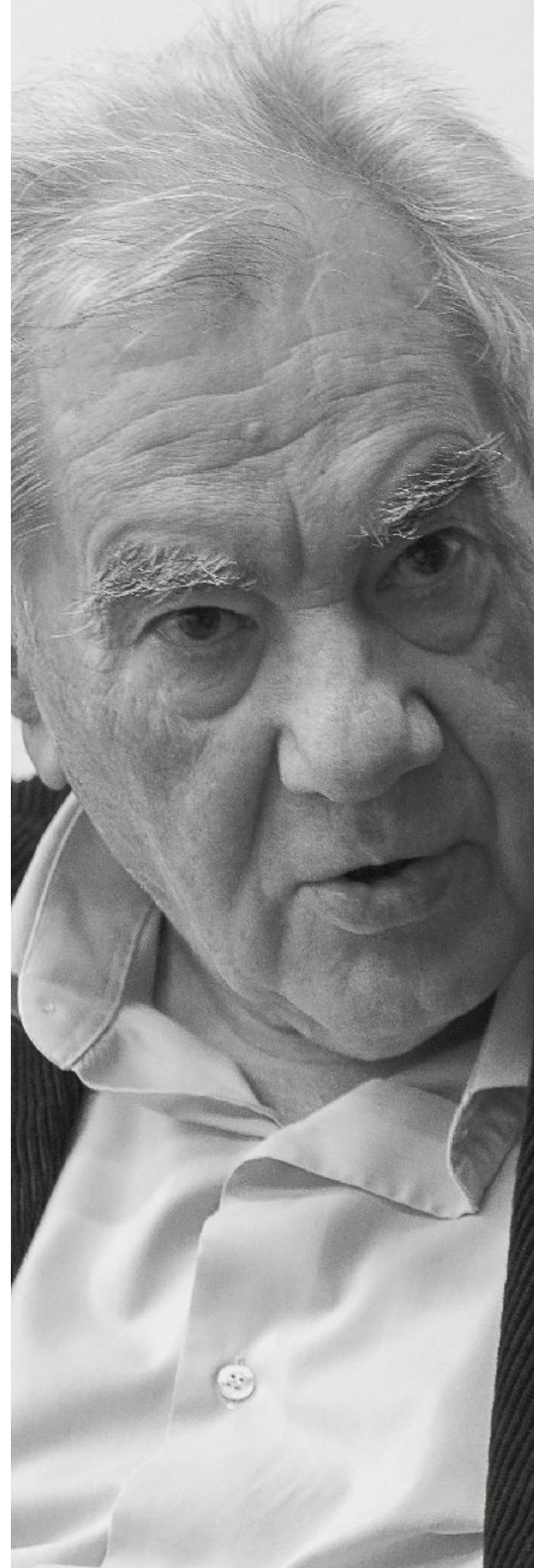
Ernest Maragall > Fenòmens com el feminisme, amb els quals estic completament d'acord, són la millor part de la resposta, però fins a quin punt són capaços de produir instruments de creació política, de representació i de govern?

Anaïs Franquesa > Hauríem de veure on s'estan prenent les decisions, qui les està prenent i des de quina perspectiva. Al final, i això és també una idea feminista, tenim els problemes que tenim perquè s'està gestionant des d'on s'està gestionant i, a més, en tots els àmbits de poder la majoria són homes blancs —també a l'esquerra, on aquestes coses sovint també succeeixen. Els valors que s'atribueixen tradicionalment a la masculinitat, que són l'individualisme, la violència, la força bruta, la competitivitat... són els valors que ens han portat a la situació on som ara. El que ara ens crida i que és part de l'esperança que podem tenir, allò que ens està interpel·lant, és que posem al centre valors com la cooperació, les persones, la dignitat o les cures. Si realment ens ho creiem i ho fem des del dia a dia, de les coses petites fins a allò més macro, pot marcar la diferència, perquè té

una implicació també en la política internacional.

Ernest Maragall > Insisteixo que la interpel·lació és totalment necessària però ha d'incloure l'autoexigència cap als instruments de canvi i de gestió política. O bé ens plantegem, també des del feminisme, la capacitat de posar un peu als mecanismes de regulació, de presa de decisions i d'exercici del poder, o estarem fent simplement defensa social. El poder pot quedar-se molt tranquil amb aquests moviments mentre no representin una amenaça real.

Anaïs Franquesa > Hauríem de veure quins són aquests mecanismes on incidir, ja que ens trobem que les institucions i el poder polític més clàssic sempre van per darrere de la societat. Moltes vegades s'ha partit de la concepció que determinats moviments, com l'antiglobalització, eren naïf i que no canviaven res, que les decisions es prenen en un altre lloc. Òbviament les decisions es prenen en un altre lloc i les prenen gent que no és massa sensible a aquest tipus de demandes, sinó no estaríem com estem, però no menystinguem que aquests són els moviments que

Franquesa > Una societat segura és aquella en què qualsevol persona és lliure d'exercir els seus drets i llibertats a tot arreu

poden impulsar canvis. Estem veient una pulsio molt forta per part dels poders establerts cap a una securització i control social cada vegada més intensos, cap a una desigualtat cada vegada més forta. Sabent que aquests fets no s'acabaran, s'ha de posar en qüestió també el dia a dia.

Ernest Maragall > Hi ha qui diu que tot és un problema d'educació i d'ideologia i no hi estic d'acord. Aquí hi ha un tema de regulació, de lleis i per tant, de democràcia. Si no guanyem democràticament, si l'esquerra i el feminisme no guanyen, no produïrem els canvis que són necessaris. Les empreses no canviaran mentre no sigui obligatori i afecti la seva ràtio de beneficis. Si hem d'esperar només el canvi de valors a 50 anys vista, ens estem enganyant nosaltres mateixos.

Anaïs Franquesa > I a més arribarem tard. A Europa no ens ho estem plantejant de manera gaire seriosa i, per exemple, quan parlem de canvi climàtic ho veiem molt lluny de la nostra vida quotidiana, però no a tot arreu és així. Aquest any vaig tenir l'oportunitat d'anar al sud del Pacífic a una trobada on s'estudiava com la societat civil s'anava restringint, i

allà la temàtica central era el canvi climàtic perquè saben que d'aquí a pocs anys hauran de marxar de les illes on viuen.

Ernest Maragall > En aquest sentit, la batalla feminista i la del canvi climàtic són la mateixa.

Anaïs Franquesa > Sí! Posar aquest tipus de problemàtiques al centre vol dir també ser conscients que les decisions es prenen per uns motius determinats. Si veiem que hi ha empreses que comencen a canviar dinàmiques en relació a la desigualtat salarial o a la deslocalització cap a països on l'explotació laboral és molt més fàcil —o fins i tot en zones del mateix país, com fa Zara amb les costureres gallegues— això també s'ha de traduir en termes de consum. Hem de ser conscients com a societat que ens ve un moment complicat en què hi haurà renúncies. No vindran canvis a la política institucional si no hi ha canvis des de baix. És l'única manera, perquè res farà moure qui està ben assegut en la seva butaca prenent decisions que ens afecten en termes econòmics i socials. No els farà moure res més que un fort canvi des de baix. Es-

tratègicament, tenint en compte les estructures que hi ha, la via institucional també és important, tot i que ha de canviar moltíssim.

Elisenda Rovira > La postveritat, les *fake news*, la propagació de rumors que fomenten la xenofòbia i els moviments populistes han reobert el debat sobre la regulació de la llibertat d'expressió. On és el límit? La regulació es pot acabar convertint en una arma llancívola per reprimir la dissidència?

Ernest Maragall > En el cas dels delictes d'odi això és flagrant. Una eina pensada per a protegir les minories s'està perversint.

Anaïs Franquesa > Tradicionalment hi havia dos grans corrents en la qüestió dels delictes d'odi, que actualment s'estan difuminant: un, més americà, considera que la protecció de la llibertat d'expressió ha de ser pràcticament absoluta i fa una defensa claríssima de qualsevol tipus de discurs, fins i tot dels que són desagradables i que atempten contra valors bàsics. L'altre corrent és europeu i estableix que la llibertat d'expressió ha de tenir determinats límits que, en

Maragall > La gran qüestió és com l'esquerra construeix grans instruments polítics que tinguin la capacitat de construir relats globals de què vol dir societat, igualtat i llibertat

la concepció inicial, tenien el sentit d'afrontar discursos que posen en perill la societat en el seu conjunt, com aquells que són directament racistes o xenòfobs i que animen a la violència —no està prohibit ser racista ni odiar: el problema és quan determinats discursos es poden convertir en una eina per encoratjar la violència contra determinats col·lectius. Això es va traduir en legislacions que, ja fos des de la via penal o administrativa, restringeixen certs tipus de discursos. El que passa és que sempre s'ha acabat utilitzant aquesta eina com un atac a la dissidència, i cal que tinguem molt interioritzat que seguirà així. Per tant, quan sento des d'algunes esquerres que cal optar per la via punitiva davant de determinats discursos, penso que, per molt que ens semblin horribles, s'ha d'anar amb molt de compte, perquè s'està alimentant una via que només ens portarà a la judicialització i a la criminalització i al final serà utilitzada contra nosaltres mateixos.

Ernest Maragall > La memòria dels horrors que es van produir al segle xx a Europa, les dues guerres mundials, el nazisme, el comunis-

me en algun sentit també... són l'escenari en què es creen determinades concepcions d'allò que vol dir llibertat d'expressió. Hem partit d'una primera intenció d'ampliar tant com fos l'àmbit de la llibertat enfront del totalitarisme i de l'autoritarisme, però al mateix temps ho hem fet prohibint l'expressió d'aquestes tendències i això no ha evitat que reapareguin. Alemanya n'és l'exemple més evident.

Anaïs Franquesa > Si analitzem què és allò que s'està perseguint i condemnant amb presó a l'Estat espanyol en nom de la llibertat d'expressió, són totes qüestions relacionades amb crítica a les institucions, a la monarquia i al govern. En canvi, si ho comparem amb Alemanya, veiem que el nazisme va marcar la societat en el seu conjunt i que gent de la meua edat segueix tenint sentiment de culpabilitat. A l'Estat espanyol aquest sentiment no hi ha sigut. La memòria històrica no existeix, els discursos franquistes estan clarament permesos i esperonats d'una manera perversa. Mariano Rajoy va anar a manifestar-se a París dient «Jo sóc *Charlie Hebdo*» mentre aquí es perseguien

portades d'*El Jueves*, que en seria l'equivalent...

Ernest Maragall > *Charlie Hebdo* ha patit represàlies per haver exercit la llibertat d'expressió en un terreny complicat. Aquest és el repte també. Jo estic a favor que anem tan lluny com sigui possible en assumir el risc de la llibertat: sempre serà millor una situació en què l'exercici de la llibertat comporti uns riscos que no pas aquella en què haguem decidit que ens hem de maliciar tant de nosaltres mateixos que el millor que podem fer és restringir la nostra llibertat. Ara bé, és cert que amb els escenaris i conflictes actuals, l'actitud extremadament permissiva a favor de la llibertat pot estar afavorint determinats comportaments que són contra la llibertat en el fons, però que n'abusen per aconseguir els seus fins.

Anaïs Franquesa > Si realment com a societat ens creiem que hi ha discursos que no haurien de tenir lloc, com la xenofòbia o el racisme, hem de pensar si efectivament restringint la llibertat d'expressió, de sàtira i de creació artística aconseguim societats més lliures i democràtiques

Franquesa > La legislació contra el discurs d'odi sempre s'acaba utilitzant per criminalitzar la dissidència

o no. Jo penso que no. La manera de combatre o de fer front a determinats discursos és l'educació, una major equitat en termes econòmics. Tot, abans que fer-ho a cop de Codi Penal. Hi ha un discurs molt clàssic en termes de drets humans que diu que difícilment podem parlar d'una llibertat d'expressió plenament exercida si tampoc tenim una educació crítica, en valors, entre d'altres.

Ernest Maragall > Ens enfrontem a poders efectius i existents. En un escenari de conflicte obert i global, hi ha des de qui defensa posicions més restrictives fins a qui diu —cosa que no comparteixo— que com que al món occidental ho permetem tot, des d'altres llocs s'utilitza aquesta ingenuïtat per destruir-nos.

Anaïs Franquesa > No estic d'acord amb això, és una justificació per acabar amb la dissidència, sigui quina sigui. Darrere de la persecució del Santísimo Coño Insumiso de Sevilla, que va acabar amb tres dones processades per un delictes contra els sentiments religiosos, hi ha grups catòlics i d'extrema dreta que estan utilitzant aquesta petita esclatxa que els permet combatre certs tipus

de discursos. Però d'altra banda si mirem Casandra, Valtònyc o Pablo Hasel,¹ a qui s'està condemnant és la dissidència i s'està fent en pro d'una defensa de la llibertat d'expressió. Això ens ajuda en alguna cosa a fer societats més segures? Per res del món.

Ernest Maragall > La por és també l'acceptació de la pèrdua de llibertats. És cert que allò diferent existeix i que pot suposar una amenaça a nivell polític o institucional. Però cal convertir això en una reflexió europea: cal que Europa assumeixi una responsabilitat i un rol actiu per ajudar a canviar el món, per tornar a ser una esperança per al món. ■

1 Cassandra Vera (1995) va ser condemnada per l'Audiència Nacional pel delictes d'humiliació a les víctimes del terrorisme, a un any i set mesos de presó i a set d'inhabilitació per haver fet un tuit sobre l'assassinat de Luis Carrero Blanco.

Josep Miquel Arenas (1993), nom real de Valtònyc, ha estat condemnat a tres anys i sis mesos de presó per les lletres de les seves cançons contràries a la Corona espanyola per les que ha estat acusat d'injúries; per humiliació a les víctimes del terrorisme; per enaltiment del terrorisme; i per amenaces.

Pablo Hasel (1988), raper, ha estat condemnat a dos anys i un dia de presó i una multa de 24.300 euros —que si no paga, sumarà un any més de presó— pels delictes d'enaltiment del terrorisme, injúries a la Corona i a les institucions de l'Estat.

